

ЕНЮ КЮВЛИЕВ
ЗАРЪКАТА НА ДЯДО БОЖИЛ

chitanka.info

Тази сутрин у дядо Божил чифликчията рано се затропа. Запахна скръцливите врати на къщата, засветка газениче в двора, захлопа тежко и глухо дебелията дъбова врата на големия чифликчийски обор. Остро и проточено зацвилиха конете, заобажда се след тях и другият добитък, припряно загрузяха свинете зад хамбара.

Стресна се слънцето и плисна жълто-червено сияние на изток. Мека и лека светлина заля селото.

Димитър, ратаят, като подреди добитъка, отиде под сенника, измъкна писаната талига, която дядо Божил наскоро беше докарал чак от Балчик, и се залови да я смазва.

В това време на чардака се показа дядо Божил — едър и голям, — наметнат с бойлията си кюрк. Той се поизкашля, намести на раменете си кюрка и бавно заслиза по стълбите. Разсърхнатите стъпала остро заскърцаха под тежките му стъпки. Старото куче заскимтя, стана и го посрещна пред стълбите, но той го отмести с коляно и отиде при Димитър.

— Слушай, Димитре — наставнически заговори той, — ще отидете сами с Петра на сватбата в Калипетрово. Мен не ми се ще. Откакто ме напусна баба ти Божилица, годините сякаш изведнъж ме завалиха. И не ми е вече до веселби. Свикнах си с мъката, с нея ми е по-харно. Идете с Петра да поздравите старите сватове и да почетете празника и веселбата им. Ала чуй какво ще ти заръчам. Казах го и на Петра. След сватбата ще се открият гюрешите^[1]. На голяма сватба отиват пехливани^[2] от цяла Добруджа, и по-отдалеко отиват. Знаеш го наш Петър. За борби пей дава. И му мяза. Метнал се е на дядо си Стоян Пехливанина. Запомни хубаво! Разрешавам му да се бори с когото ще. То там ще има и турци, и българи, а може и някой манафин да дойде. С всички да се бори, ако иска. Ала излезе ли Васил — сакън! За Васил Левски ми е думата. Виждам съм го по сватби, пехливани, два пъти по-големи от него, да събаря. Жилав е и сръчен. Ала страшна е силата на Петра. Страх ме е от него. Може някак да събори Василча. Не бива! Като че да го стори друг, по ще претърпя, но наш Петър — не! Че Васил е Българският лъв. На него гледа цяла поробена България.

Преди месец, когато спа у дома, седнах да го питам за работите, по които ходи из нашенско, а той:

„Дядо Божиле — кай, — нас Господ ни е забравил, а някои хора са тръгнали по чужди врати да хлопат, от чужди помощ да искат. А аз едно знам: никой от просия не е забогатял. И в едно вярвам: за нашата глава нашите ръце най-добре ще се погрижат. За такива ръце обикалям, здрави ръце събирам. Не напусто навсякъде за търговец минавам. Ръце купувам, дядо Божиле, сърца печеля. И когато един ден запаля тези сърца, над нашата земя ще грейне свободата, за която от толкова години копнеем“.

Умни приказки ми каза голобрадото карловче. Разтопи буца лед в гърдите ми. Бръкнах, та му дадох хилядо и петстотин гроша за делото, а сега ме е яд, че не му дадох три хиляди.

Когато нетърпеливият жребец запръхтя в талигата, Петър дойде, целуна ръка на баща си, скочи леко и пъргаво в талигата, пое поводите от Димитър и докато дядо Божил се накани да му повтори заръката, писаната талига запя по равния и мек път към Калипетрово...

* * *

Цял ден не секнаха свирните и веселбите. В големия чорбаджийски двор вито хоро на три реда се люля до среднощ.

А когато на другия ден се чу, че се откриват борбите, сипна се на поляната де що народ имаше да гледа. Пръв се изстъпи манафинът Адилаа Пехливан и се ухили злъчно. Лъщеше на слънцето широкият му гръб, намазан със зехтин, а бялото на очите му шареше наляво-надясно и диреше дали ще има някой да му излезе насреща. Дълго се зъби манафинът и подбелва очи, а събраните чакаха със затаен дъх. Беше станало тихо като в черква. Само докараните юници, крави и волове за победителите тревожно мучаха, уплашени от гробното мълчание.

Изведнъж на едно място тълпата се разстъпи и на поляната пъргаво изскочи млад рус момък със сини очи. Той започна да съблича бързо дебелиите си шаячни френски дрехи.

— Васил! Васил Левски! — зашепнаха онези, които го познаваха.

Манафинът се усмихна злобно. Тълпата турци отдясно започна високо и подигравателно да се смее на Левски, че е дръзнал да излезе

да се бори с пехливанин, два пъти по-голям от него, а българите, пребледнели, съжаляваха Левски и малко бяха онези, които вярваха в победата му.

Васил Левски все още се мажеше по обичая със зехтин, когато Адилаа Пехливан запляска с ръце и се заразстъпва гордо из поляната. А когато Дяконът тръгна насреща му, той плесна силно с ръце, озъби се, изрече някакви неразбираеми слова и се спусна с рев срещу своя противник. Ала стана чудо. Левски се наведе, мушна се леко под чатала на манафина и го дигна на плещите си. Адилаа Пехливан полетя напред и се строполи по очи.

Облекчителни възгласи се изтръгнаха от гърдите на пребледнелите българи, а турците ревнаха и в очите им заблестя мъст. Аха манафинът успя да се вдигне лесно. И започна се борба, мъчна и усилна, която продължи много. Това разсърди манафина. Той пусна Левски, а после с едри крачки и с рев се запъти отново към него. Личеше си, че беше решил да свърши със своя враг. Ала и този път се случи онова, което стана в началото. Левски го дочака, мушна се пак ловко под него, вдигна го високо и го хвърли назад. Манафинът падна върху ръката си и ръката му се счупи. Той изрева като звяр, а Левски скочи на гърдите му като победител.

Радостни възгласи огласиха равното добруджанско поле, а турците ръмжаха злобно и се заканваха.

Докато се водеше борбата, Петър не сваляше очи от борците. Бунтуваше се в него младата кръв и се канеше след Левски да си премери силата с Адилаа Пехливанина.

Но когато Левски победи манафина, изведнъж взе друго решение: да се пребори с Левски. Напусто го дърпаше Димитър, нахалост му припомняше заръката на баща му. Нищо не помогна. Той се отскубна и изскочи на поляната. Димитър пристъпи крачка-две след него, но като видя, че няма да го върне, отстрани се и се затюхка. А Петър набързо се съблече, намаза се със зехтин и пристъпи срещу Левски. Левски приятелски му подаде ръка. После двамата борци се отдръпнаха назад, поразстъпиха се, срещнаха се отново и се уловиха за вратовете. Левски използва това и прошепна на Петра:

— Умори ме проклетият манафин! С тебе ще направим няколко хватки и ще се пуснем като равни по сила борци.

Ала младата кръв на Петра кипеше, а сърцето му искаше победа, та викна високо:

— Дръж се здраво, ще те ударя в земята!

Тези думи разсърдиха Левски. Той ловко избегна уловката на Петра. После плъзна мазното си тяло около Петровото, измъкна се зад гърба му, сграбчи го неочаквано за кръста, вдигна го с боя си и го удари в земята. Петър тупна тежко и не мръдна. Болки в кръста го сковаха. А Левски, без да каже дума, разтика тълпата и се загуби.

Димитър изтича при Петра. Помогнаха му няколко млади мъже да го качи на талигата и същия час пое за Шабла. Но нали взеше болен човек, караше полека, та по-пъргави шабленци го превариха и разправиха всичко на дядо Божила.

Строг човек беше дядо Божил. Скъпо плащаше всякакво непослушание. Но като чу на какъв хал водят сина му, прекръсти се, погледна към небето и рече:

— Слава тебе, Господи, че не си оставил да погине юначното име на Василя! И хвала на безстрашното карловче!

Па излезе, та седна пред портата да ги чака.

Мина що мина, от завоя запя писаната талига. Дядо Божил я чу и позна, ала не вдигна глава. Мислеше нещо. Но Димитър, чието сърце се бе свило от страх, го видя отдалеко. Той слезе от талигата, хвана коня за юздите и го поведе. А когато наближи, остави коня сам да влезе в двора, а той остана въвн.

— Тук, магаре недно! — викна гневно дядо Божил и вдигна тоягата. — Влизай вътре!

— Абе, дядо Божиле — занарежда и заотстъпва назад Димитър, — казвах му бе, дядо Божиле, думах му! Ала навита глава рече ли да чуе! Нямам вина аз!

— Тук!

Знаеше Димитър, че ако не послуша, е по-лошо, та избиколи, влезе в двора и се залови да разпряга коня.

— Не! — кресна дядо Божил. — Коня не разпрягай, а сними това магаре, дето лежи в талигата, че като го забера с тоягата, ще го науча кога баща му съвет го е съветвал и заръка заръчвал. Занеси го в стаята, па улови, та заколи един овен и го завий в прясната кожа!

След това дядо Божил се качи в стаята си и стоя там, докато Димитър стори всичко, което му бе заръчал. После стана, повика го и

му рече:

— Ха сега качи заклятия брав^[3] в талигата! Улови още един жив, та тури до него! Вземи тези хилядо и петстотин гроша и ги носи на Василча в Калипетрово! Дядо Божил, кажи, ти праща това — армаган за манафина и за своя разтъртен син. Хилядото и петстотин гроша са за делото, а с овните да се повесели с момчетата. И да не ме забравя, когато му падне път към Шабла.

[1] Борбите. Обичайно е било някога след сватбите да има борби.
— Б. а. ↑

[2] Борци. — Б. а. ↑

[3] Животно. Употребява се и в смисъл на: брой (глави) животни.
— Б. р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.